

Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu

— sahara · 07 Ocak 2022

II. Dünya Savaşı galiplerinden olan Sovyetler Birliği, boğazlardan üst, Doğu Anadolu'dan özellikle 93. Savaşı sonunda Rusya'ya bırakılıp 1921 yılında Anavatana kavuşan Artvin, Kars ve Ardahan'ın kendisine verilmesini bir nota ile Türkiye Cumhuriyeti'ne bildirir. Yöneticilerimiz bu isteğe şiddetle karşı çıkarlar. Süper güç olan Sovyet tehdidini karşılama olanağından yoksun olmamızda olayın acı gerçekçi boyutuydu.

Sovyetlerin Ortadoğu ve Akdeniz'e açılma planlarına karşı koyacak tek güç ABD ve İngiltere idi. Türkiye bu koşullarda güvenli liman olarak batıya yaklaştı. ABD'nin, Truman ve Marshall yardımları savaştan yenik çıkan ülkeleri ve ülkemizi kendisine daha da yaklaştırdı.

Gerek Sovyet tehdidi gerekse ekonomik yoksulluğumuz batı blokuna yaklaşmamızda başlıca neden oldu. Tarafsız, Atatürkçü tam bağımsız dış politika terk edildi. Bu bağlamda akla hemen şu soru geliyor: Atatürk yaşasaydı batıya yaklaşır mıydık? Üzerinde uzunca beyin jimnastiği yapılacak bir soru!

İpler ABD'nin elin verilince ikili antlaşmalar çerçevesinde imzalanan; eğitim-öğretimimizi birinci derecede ilgilendiren yurttaşlarımızın çoğunlukla bilgi sahibi olmadığı bir komisyondan söz etmek istiyorum. Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu. Alıntılarla ilerleyelim komisyonun kuruluşunu ve misyonunu:

"Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu, ya da diğer bir adıyla Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu, 1949 yılında Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri arasında imzalanan ikili anlaşma ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçen 13 Mart 1950 tarih ve 5596 sayılı kanun çerçevesinde çalışmalarına başlamıştır. Komisyonumuz, Türk ve Amerikalı üniversite mezunlarını, akademisyenleri, sanatçıları ve kamu görevlilerini eğitim, yaşam ve seyahat masraflarını kapsayan burslarla desteklemekte ve ABD'de eğitim almak isteyen Türk öğrencilere eğitim danışmanlığı hizmeti sunmaktadır. Komisyonumuz, Türk ve Amerikan halkları arasında eğitim ve kültürel değişim yoluyla ortak bir anlayış geliştirmek için kurulmuştur.

27 Aralık 1949'de imzalanan Eğitim Komisyonu'yla ilgili anlaşmanın 5. maddesi şöyleydi.

5-"Komisyon, dördü TC vatandaşı ve dördü ABD vatandaşı olmak üzere sekiz üyeden kurulu olacaktır. Bunlara ek olarak Türkiye'deki ABD diplomatik heyetin başı, (Amerikan Büyükelçisi) komisyonun fahri başkanı olacaktır."

Komisyonun Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığında bir ofisi ve İstanbul'da da bir bürosu vardır. Komisyonun okullarımız için hazırlanan müfredat programlarının hazırlanmasında etkin rol oynadığı

bilinmektedir. Olayın ilginç boyutu Türk ve ABD üyeleri arasında fikir birliğine varılmadığında son sözü ABD büyükelçisinin söylüyor olmasıdır.

Maalesef adının önünde milli yazan bakanlığımız eğitim-öğretim çalışmalarında yetesiye milli, bağımsız olamamaktadır. 1949'dan günümüze kadar kurulan hükümetlerimiz adı geçen komisyonu kapatmak gibi bir çabası da olmamıştır.

İlkokuldaki öğrencilik yıllarımda Amerikan süt tozundan yapılan tatsız-tuzsuz sütleri içtiğimizden öte namı diğer Sam Amca'dan bize bir hayır geldiğini bilmiyorum. Ülke olarak neler yapmadık Sam Amca için! Kore'ye asker gönderdik. Yunanistan'la birlikte batı blokuna ileri karakol olduk. Silahlarımızı ABD ve Nato ülkelerinden temin etmeye mahkûm edildik. Silahlanmaya büyük paralar harcadık. Başta uçak fabrikamız olmak üzere büyük sanayi tesislerini kapattık.

İlkokul öğrencisiydim. Anımsarım. 1964'de Kıbrıs olaylarında silah ambargosuyla karşılaştık. Yine 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonunda NATO'da müttefikimiz ABD'den silah ambargosuna tabi tutulduk. Bu yazının çapı çok çok yetersiz kalır Sam Amca'nın ülkemize, halkımıza yaptığı azizlikleri(!) anlatmaya.

ABD ile yapılan ve bağımsızlığımız iyice törpüleyen antlaşmalarla ilgili İsmet İnönü'nün 1963 yılındaki yakınmaları da görelim:

“ Daha bağımsız ve kişilik sahibi dış politika izlemesini istiyoruz. Herkes aynı şeyden söz ediyor. Nasıl yapacağım ben bunu? Karar vereceğim ve işi teknisyenlere havale edeceğim. Onlar ayrıntılı çalışmalar yapacaklar ve öneriler hazırlayacaklar. Yapabilirler mi bunu? Hepsinin çevresinde uzman denen yabancılar dolu. İğfal etmeye çalışıyorlar. Başaramazlarsa işi sürüncemede bırakmaya çalışıyorlar. O da olmazsa karşı tedbir alıyorlar. Bir görev veriyorum sonucu bana gelmeden, Washington'un haberi oluyor. Sonucu memurlardan önce sefirden öğreniyorum. Bağımsızlık savaşından sonra Lozan'da asıl mücadele de bu uzmanlar konusunda oldu. Yoksa sınırlar zaten fiili durum idi. Tazminat işini iki devlet aramızda çözerdik. Bütün mücadele idaremize yapılmak istenen müdahale yüzünden çıktı. Bir tek uzman vermek için büyük ödünlerde bulunmaya hazırıldılar. Dayattık. Biz onların neden ısrar ettiklerini biliyorduk. Onlar bizim neden inatla ret ettiğimizi biliyorlardı. Böyledir bu işler, peygamber edasıyla size dünyaları vaat ederler. İmzayı attınız mı ertesi günü gelmişlerdir. Personeli gelmiştir, teçhizatı gelmiştir, üsleri gelmiştir. Ondan sonra sökebilersen sök. Gitmezler. Ancak bu sorunun üzerine vakit geçirmeden gitmek gerek. Yoksa ne bağımsız dış politika ne bağımsız iç politika güdemezsiniz. Havanda su döversiniz. Fakat sanmayın ki bu kolay bir iştir. Denediğinizde başınıza neler geleceği bilinmez...”

Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim, Can yücel. Sizin Hiç Babanız Öldü Mü? Cemal Süreya, şiiirleriyle baba sevgisini ne kadar güzel betimliyorlar. Amca baba yarısıdır der büyüklerimiz. Lakin bizim Sam Amcamız hiç baba yarısı olmadı bizlere. O'na elini kaptıran kolunu kurtaramıyor. Son yıllarda ki

azizliklerinden: Feto desteği, F-400, F-35 uçakları sorunları ve yıllarca PKK'ya açık desteği her yurtseverin ruhunu acıtan olaylardan sadece bazılarıdır.

Bağımsız ülkeler, çocuklarını ve gençlerini okuyan, okuduğunu anlayıp yorumlayan, olayları neden-sonuç ilişkileri bağlamında değerlendiren... nitelikli eğitim-öğretim programlarıyla yetiştirir. ABD, bizim ve etkisinde olan ülkelerin nesillerinin nitelikli eğitim almamaları için çaba harcıyor. Özellikle Türk köylüsünün aydınlanma projesi olan Köy Enstitüleri'nin etkisizleştirilmesi ve kapatılmasında ABD'nin rolü olduğu bilinen bir somut gerçektir...

Türk yurttaşları olarak bizlerin yadsınamaz görevi daha çok çalışıp hükümetlerimizin milli politikalar üretmesine katkı vermek olmalıdır. Tek bir şeye ihtiyacımız var: Atatürk'ün dediği gibi, "çalışkan olmak."